

Obres escollides de Rosa Luxemburg en català

**UTOPIES PACIFISTES
ROSA LUXEMBURG
1911**

Versió catalana establerta des de: http://marxists.org/espanol/luxem/08Utopiaspacifistas_0.pdf

Edicions internacionals Sedov

Núcleo en defensa
del marxismo

Germinal

I

Quina és la nostra tasca en la qüestió de la pau? No consisteix en demostrar en tot moment l'amor a la pau que professen els socialdemòcrates; la nostra tasca primera i principal és aclarir davant les masses populars la naturalesa del militarisme i assenyalar amb tota claredat les diferències principistes entre la posició dels socialdemòcrates i la dels pacifistes burgesos. En què consisteix aquesta diferència? No sols en el fet que els pacifistes burgesos confien en la influència de les grans paraules, mentre que nosaltres no depenem únicament de les paraules. Els nostres respectius punts de partida s'oposen diametralment: els amics burgesos de la pau creuen que la pau mundial i el desarmament poden realitzar-se en el marc de l'ordre social imperant, mentre que nosaltres, que ens basem en la concepció materialista de la història i en el socialisme científic, estem convençuts que el militarisme desapareixerà del món únicament amb la destrucció de l'Estat de classe capitalista. D'ací sorgeixen les nostres distintes tàctiques en la propaganda a favor de l'ideal de la pau. Els pacifistes burgesos tracten (i des del seu punt de vista és perfectament lògic i comprensible) d'inventar qualsevol classe de projectes "pràctics" per a restringir gradualment el militarisme i tendeixen naturalment a considerar genuí cada símptoma extern de pau, acceptar tot allò que diu en aqueix sentit la diplomàcia, exagerar-ho fins a convertir-ho en base per a l'activitat. Per la seua banda els socialdemòcrates han de considerar que el seu deure respecte d'això, com en qualsevol altra instància de la crítica social, és denunciar que els intents burgesos de restringir el militarisme no són sinó lamentables mesures a mitges i que l'expressió de semblants sentiments de part del govern és un engany diplomàtic, i oposar a les expressions i declaracions burgeses l'anàlisi implacable de la realitat capitalista.

Des d'aquest punt de vista les tasques dels socialdemòcrates respecte a les declaracions del govern britànic només poden ser les de denunciar que la limitació parcial d'armaments no és viable, que és una mesura que es queda en la meitat del camí, i tractar de demostrar-li al poble que el militarisme està estretament lligat a la política colonial, a la política tarifària i a la política internacional, i que si les nacions existents realment volguessen posar límit, seriosament i honestament, a la carrera armamentista, haurien de començar amb el desarmament al terreny polític comercial, abandonar les seues rapaces campanyes colonialistes i la seua política internacional de conquesta d'esferes d'influència en totes parts del món: en una paraula, la seua política interna i exterior hauria de ser el contrari del que exigeix la política actual d'un estat capitalista modern. I així s'explicaria allò que constitueix el moll de la concepció socialdemòcrata, que el militarisme en totes les seues formes (siga guerra o pau armada) és un fill legítim, un resultat lògic del capitalisme, d'ací que qui realment vullga la pau i l'alliberament de la tremenda càrrega dels armaments ha de desitjar també el socialisme. Només així pot realitzar-se l'esclariment socialdemòcrata i el reclutament per al partit, en relació amb el debat sobre l'armament.

Aquest treball, emperò, esdevindrà un tant dificultós i la posició dels socialdemòcrates es farà fosca i vacil·lant si, per algun estrany canvi de papers, el nostre partit tracta de fer el contrari: convèncer l'Estat burgès que bé pot limitar l'armamentisme i aconseguir la pau des de la seua posició d'Estat capitalista.

Ha sigut fins ara un orgull, i el fonament científic, que no sols les línies generals del nostre programa sinó també les consignes que conformen la nostra tàctica quotidiana no eren inventats segons els nostres desitjos, sinó que confiàvem en el nostre coneixement de les tendències del desenvolupament social i fonamentàvem la nostra línia sobre el curs objectiu d'aqueixes tendències. Per a nosaltres, el factor determinant fins ara no eren les possibilitats que es presentaven partint de la relació interna de forces en l'Estat, sinó les possibilitats des del punt de vista de les tendències del desenvolupament de la societat. La limitació de l'armament, les restriccions al militarisme no coincideixen amb el desenvolupament futur del capitalisme internacional. Només els qui creuen en la possibilitat de mitigar i tocar els antagonismes de classe i controlar l'anarquia econòmica del capitalisme poden creure en la possibilitat de disminuir, mitigar i liquidar aquests conflictes internacionals. Perquè els antagonismes internacionals dels estats capitalistes no són sinó el complement dels antagonismes de classe, i l'anarquia política mundial no és sinó el revés de l'anàrquic sistema de producció del capitalisme. Ambdós només poden desenvolupar-se junts i perdre junts. "Un poc d'ordre i pau" és doncs una utopia tan petit burgesa i mesquina respecte al mercat mundial capitalista com la política mundial, i respecte a la limitació de les crisis com a la limitació de l'armament.

Fem un ullada als esdeveniments internacionals dels últims quinze anys. ¿On es veu alguna tendència cap a la pau, cap al desarmament, cap a la solució negociada dels conflictes?

En els últims quinze anys vam tenir: en 1895 la guerra entre Japó i Xina, preludi al sorgiment de l'imperialisme en Àsia Oriental; en 1898 la guerra entre Espanya i Estats Units; en 1899-1902, la guerra dels anglesos i els bòers a Sud-àfrica; en 1900 la penetració de les potències europees en Xina; en 1904 la guerra russo-japonesa; en 1904-1907 la guerra dels alemanys contra els hereros a Àfrica; en 1908, la intervenció militar de Rússia a Pèrsia; en aquest moment la intervenció militar de França al Marroc, sense esmentar les incessants escaramusses colonials a Àfrica i Àsia. La sola enumeració dels fets demostra que en el lapse de quinze anys no va haver-ne ni un sol sense activitat bèl·lica d'algun tipus.

Però més important fins i tot és la conseqüència d'aquestes guerres. Després de la guerra amb Xina, Japó va efectuar una reorganització militar que li va permetre emprendre deu anys més tard la guerra contra Rússia i esdevenir la força militar predominant en el Pacífic. La guerra amb els bòers va culminar en la reorganització militar d'Anglaterra i l'enfortiment de la seua força armada terrestre. La guerra contra Espanya va impulsar els Estats Units a reorganitzar la seua marina de guerra i entrar en la política colonial amb els interessos imperialistes en Àsia, es va crear així el germen de l'antagonisme d'interessos entre els Estats Units i Japó al Pacífic. La campanya sobre Xina va ser acompanyada en Alemanya per la important Llei de la Marina de Guerra de 1900, que assenyalava l'inici de la competència marítima anglo-germànica i l'agudització dels conflictes entre ambdues nacions. Però hi ha un altre factor de la màxima importància: el despertar social i polític de les colònies i els països que integren les "esferes d'influència" a la vida independent. La revolució a Turquia, en Pèrsia, el ferment revolucionari en Xina, Índia, Egipte, Aràbia, El Marroc, Mèxic, també són punts de partida per als antagonismes polítics, les tensions, les activitats bèl·liques i l'armament a nivell mundial. Va ser justament en el transcurs d'aquests quinze anys que els punts de fricció en la política internacional van assolir un grau sense precedents, nous estats han ingressat en l'escena internacional i totes les grans potències es van reorganitzar militarment. La conseqüència de tot això és que els antagonismes s'han aguditzat fins un grau mai vist, i el procés s'aprofundeix més i més, ja que d'una banda el ferment en Orient creix dia a dia i, per l'altra, cada acord entre les potències militars es converteix en punt de partida de nous conflictes. L'Entente Reval entre Rússia, Gran Bretanya i França que, segons Jaurès, era una garantia per a la pau mundial, va aguditzar la crisi als Balcans, va detonar la revolució en Turquia, va menar Rússia a la intervenció militar a Pèrsia i va produir un apropament entre Turquia i Alemanya, el que al seu torn va aguditzar les tensions anglo-germàniques. L'Acord de Potsdam va aguditzar la crisi en Xina i la guerra russo-japonesa va tenir el mateix efecte.

Per això, només observant els fets, qui es negue a comprendre que els mateixos tenen com a resultat qualsevol cosa menys la mitigació dels conflictes internacionals i la pau mundial, està tancant els seus ulls.

En vista de tot això, ¿com és possible parlar d'una tendència cap a la pau en el desenvolupament burgès que neutralitzarà i superarà les tendències bèl·liques? On es reflecteix?

¿En la declaració de Sir Edward Grey i en la del parlament francès? ¿En el "cansament armamentista" de la burgesia? Però els sectors petits i mitjans de la burgesia sempre s'han queixat del pes de l'armamentisme, així com es queixen de la liquidació de la lliure competència, de les crisis econòmiques, la falta de consciència que demostren els especuladors de la borsa, el terrorisme dels càrtels i trusts. La tirania dels magnats dels trusts nord-americans ha provocat una rebel·lió d'àmplies masses populars i un fatigós procediment legal antitrust de part de l'Estat. ¿Potser els socialdemòcrates ho interpreten com a símptoma de la limitació del desenvolupament dels trusts? Més aïna miren amb simpatia la rebel·lió dels petits burgesos i somriuen amb menyspreu davant la campanya estatal. La "dialèctica" de la tendència burgesa cap al pacifisme, que se suposava neutralitzaria i superaria la seua tendència bèl·lica, és una prova més que confirma la vella veritat que les roses de la dominació capitalista tenen també espines per a la burgesia, que aquesta prefereix mantenir en el seu cap sofrent el més possible, a pesar del dolor i la pena, abans que no perdre les espines junt amb el cap si segueix el consell dels socialdemòcrates.

Explicar-s'ho a les masses, destruir implacablement tota il·lusió respecte dels intents burgesos d'assolir la pau, afirmar que la revolució proletària és el primer i únic pas cap a la pau: aqueixa és la tasca dels socialdemòcrates respecte de les enganyifes desarmamentistes, ja estiguen engendrades en Petersburg, Londres o Berlín.

II

L'utopisme de la posició que espera una era de pau i limitació del militarisme en el marc de l'ordre social imperant es revela clarament en el fet que recorre a l'elaboració de projectes. Perquè és típic de les ànsies utòpiques crear, per a demostrar la seua viabilitat, receptes "pràctiques" com més detallades possible millor. En aquesta categoria s'inscriu el projecte de "Estats Units d'Europa" com a base per a la limitació de l'armamentisme internacional.

"Recolzem tots els esforços [va dir el camarada Ledebour en el Reichstag el 3 d'abril] que apunten a liquidar els gastats pretextos que justifiquen l'increment incessant de l'armamentisme. Exigim la unió econòmica i política dels estats europeus. Estic segur que viurem per a veure, quan s'impose el socialisme o tal vegada abans, la formació dels Estats Units d'Europa, impulsada per la competència comercial dels Estats Units d'Amèrica. Exigim que la societat capitalista, els homes d'estat del capitalisme, almenys es preparen per a aquesta unió d'Europa als Estats Units d'Europa, en interès del desenvolupament capitalista d'Europa, a fi que aquesta no siga enfonsada per la competència mundial."

I en el *Neue Zeit* del 28 d'abril el camarada Kautsky hi escriu: "[...] Avui hi ha un sol camí per a aconseguir un llarg període de pau, que esvaeisca per sempre el fantasma de la guerra: la unió dels estats de la civilització europea en una lliga amb una política comercial, un parlament, un govern i un exèrcit comú; la formació dels Estats Units d'Europa. Si es constitueix hom farà un tremend pas endavant. La superioritat d'aqueixos Estats Units seria tal que sense mediar cap guerra podrien obligar totes les altres nacions que no se'ls unisquen voluntàriament a liquidar els seus exèrcits i les seues flotes. Però en aqueix cas desapareixeria tota necessitat d'armaments per als nous Estats Units. Estarien en situació de fer a una banda l'adquisició d'armament nou, d'abandonar l'actual exèrcit i les armes agressives navals, i també de prescindir de tot mitjà de defensa, del sistema militar mateix. Començaria aleshores, amb tota seguretat, l'era de la pau permanent."

A primera vista, la idea dels Estats Units d'Europa com a condició per a la pau pot semblar plausible. Però un examen més profund demostra que no té absolutament res en comú amb el mètode d'anàlisi ni amb la concepció de la socialdemocràcia.

Com a partidaris de la concepció materialista de la història, sempre vam sostenir la idea que els estats moderns, com a estructures polítiques, no són productes artificials d'una fantasia creadora, com ho va ser, per exemple, l'Estat de Varsòvia de napoleònica memòria, sinó productes històrics del desenvolupament econòmic.

Però sobre quin fonament econòmic es recolza la idea d'una federació d'estats europeus? És cert que Europa és una unitat geogràfica i, dins de certs límits, una concepció històrica cultural. Però la idea d'Europa com a unitat econòmica contradiu el desenvolupament capitalista en dos aspectes. Primer que res es produeixen dins d'Europa les lluites competitives i antagonismes més violents entre els distints estats, i seguiran produint-se mentre aquests existisquen. En segon lloc, els estats europeus no poden avançar econòmicament sense els països no europeus. Com a proveïdors d'augments, matèries primeres i mercaderies, fins i tot com a consumidors d'aquests, els altres països estan lligats a Europa per milers de llaços. En l'etapa actual del desenvolupament del mercat i l'economia mundials, la concepció d'Europa com a unitat econòmica aïllada és una invenció estèril de la ment. Europa no constitueix una unitat econòmica especial dins de l'economia mundial en major grau que Àsia o Amèrica.

La idea d'una unió europea en el sentit econòmic ha sigut superada fa llarg temps; també ho ha sigut en el sentit polític.

Les èpoques en què Europa constituïa el centre de gravetat del desenvolupament polític i l'agent polaritzador de les contradiccions del capitalisme pertanyen al passat. Avui Europa és a penes una anella de la intricada cadena de relacions i contradiccions internacionals. I el que és més decisiu fins i

tot, els antagonismes entre els països europeus ja no es juguen només dins del continent sinó en totes parts del món i en tots els mars.

Només es fan a banda aquestes contradiccions i esdeveniments i es planteja la beneïda possibilitat d'un acord entre les potències europees quan es té en compte res més, per exemple, que hem viscut quaranta anys de pau ininterrompuda. Aquesta concepció, que considera només els esdeveniments del continent europeu, no pren en consideració que la raó fonamental per la qual no va haver-hi guerra en Europa durant dècades és que els antagonismes internacionals han augmentat infinitament més enllà de les fronteres del continent europeu, i que els problemes i interessos europeus ara es disputen en tots els mars del món i a la perifèria d'Europa.

D'aquí que els "Estats Units d'Europa" siga una idea que s'enfronta directament amb el procés econòmic i polític, i que no pren en absolut en consideració els esdeveniments de l'últim quart de segle.

La sort que va córrer la consigna "Estats Units d'Europa" confirma també que una posició tan en desacord amb la tendència que segueix el procés no pot oferir cap solució fonamentalment progressiva, malgrat tots els matisos radicals amb què hom la presenta. Cada vegada que els polítics burgesos van alçar la consigna de l'europeisme, de la unió dels estats europeus, ho van fer amb l'objectiu implícit o explícit de dirigir-la contra el "perill groc", el "continent negre", contra les "races inferiors"; en síntesi, sempre va ser un avortament imperialista.

I si ara nosaltres, socialdemòcrates, omplírem aquest vell odre de vi nou i aparentment revolucionari, hem de dir que els avantatges no serien per a nosaltres sinó per a la burgesia. Les coses posseeixen la seua pròpia lògica objectiva. I la solució de la unió europea en els marcs de l'ordre social capitalista objectivament només pot significar, en l'econòmic, una guerra amb Amèrica per les tarifes i políticament una guerra colonial racista. La campanya xinesa dels regiments units europeus amb el mariscal del món Waldersee al capdavant i l'evangeli germànic com a estandard: aqueixa és l'expressió real, l'única possible, de la "Federació d'Estats Europeus" en l'ordre social actual.

Edita: ***Germinal – nucli en defensa del marxisme***

Per a posar-te en contacte amb nosaltres: germinal_1917@yahoo.es

Visita la nostra pàgina: www.grupgerminal.org